

Kan fältet slå larm när det är dags att skydda grödan mot vildsvin?

En ny odlingsteknik kan förhoppningsvis varna lantbrukaren för kommande angrepp av vildsvin. Jordbrukaren sår och övervakar en mindre yta – signalruta – på ett ställe i fältet som är lätt att övervaka. Där odlas en sort som mognar tidigare än det övriga fältet. Om vildsvinen kommer dit och äter blir det en signal om att det är dags att göra insatser för att skydda huvudgrödan.

Vildsvinsskador på gröda är lokalt ett mycket stort problem och på nationell nivå har kostnaderna beräknats till över 1 miljard kronor per år. Idag skyddas fälten genom stängsling, jakt, skrämsel och avledande utfodring.

Behövs nya metoder

Ingen av dessa metoder fungerar perfekt. Långa stängselsträckor är svåra att underhålla, vilket gör att vildsvinen ofta ändå kommer in i grödan. Jakt och skrämsel är tidsödande. Utfodring och odling av annan attraktiv gröda på annan plats, fungerar bara om lantbrukaren har tillgång till mark på lämpligt ställe, vilket ofta inte är fallet.

Tidig varning

I ett projekt ska SLU, LRF och Hushållningssällskapet testa en odlingsteknik som tidigt på säsongen kan varna lantbrukaren för kommande angrepp, "early warning system".

Skadorna från vildsvin uppstår främst vid mjölkmodnad (mognadsstadium hos stråsåd under vilket kärnan har en mjölkartad konsistens). I projektet sår lantbrukaren en ruta med tidigare mognande sort, på en plats som är enkel att kontrollera. Rutan sås med en ram med öppen jord och som sedan övervakas med en viltkamera. Ett angrepp i rutan blir då en signal att göra insatser för att skydda huvudgrödan.

Målen

Projektet ska underlätta lantbrukarnas övervakning av sina fält och minska kostnaderna för stängsling, arbetstid och förlust av skörd på grund av viltskador. Det blir en form av prognos- och varningssystem för viltskador, med en åtlingseffekt utan att åtla med något annat än fältets gröda. Med ett fungerande varningssystem kan lantbrukaren koncentrera sig på andra arbetsuppgifter och sätta in åtgärder när och om det behövs.

Det minskar också på oron för att mycket av grödan ska hinna skadas innan lantbrukaren upptäcker det.

Besparing för den enskilde lantbrukaren beräknas vara från 310 kr per hektar (en timmes sammanlagt för kontrollrunda per

hektar när skörd närmar sig till) till värdet av hela skörden mellan 12 000 och 24 000 kr per hektar. På riksnivå handlar det om 22 000 ha *0,26 hotad areal*1 timme/ha*310 kr/timme = 1,8 miljoner kr till 26,2 miljoner bara för grödan ensilagemajs.

Projektet drivs av

Magnus Nilsson, fältförsöksledare och projektledare vid Hushållningssällskapet Skåne.

Hanna Johansson, Hushållningssällskapet Västra, växtodlingsrådgivare Västra Götaland.

Anna Linnell, HS Konsult AB, växtodlingsrådgivare i Sörmland.

Petter Kjellander, SLU, Institutionen för ekologi, Grimsö forskningsstation.

Kristina Yngwe, LRF Skåne.

Finansiering

Pilotprojektet finansieras av Europeiska jordbruksfonden för landsbygdsutveckling genom det svenska landsbygdsprogrammet.

Fakta om vildsvin

- Suggor väger vanligen 60–80 kg, men kan väga upp till cirka 120 kg, galtar 70–120 kg, men kan väga upp till 200 kg.
- Närbesläktade suggor och deras avkomma lever i grupper, medan galtar lever ensamma och ansluter tillfälligt till grupper i samband med brunst eller vid attraktiv föda. Brunsten infaller senhöst–vinter. De flesta kulingarna föds under januari-april. Genomsnittlig kullstorlek i Europa varierar mellan 4 och 7.
- Vildsvin är i huvudsak nattaktiva och rör sig i genomsnitt sju kilometer under en natt
- Vildsvin trivs i blandlandskap av skog och jordbruksmark, gärna i fuktigare miljöer och närhet till vatten.
- Födan utgörs till 90 procent av vegetabilier såsom rötter, blad, ek- och bokollon, nötter, fallfrukt och jordbruksgrödor som till exempel spannmål, majs, raps, rotfrukter och vallväxter. Vildsvinet äter även svamp samt animalier såsom daggmaskar, larver, puppor, insekter, ägg, fågelungar, smågnagare, grod- och kräldjur samt kadaver.
- Varg är den viktigaste predatoren, men även lodjur och björn kan ta vildsvin. Räv och kungsörn kan ta små kulingar.

Källa: Hedmark mfl. 2021. Vildsvin i de Nordiska länderna. Nordiska Ministerrådet

Vildsvinshistoria

I Sverige har vildsvin funnits naturligt i tusentals år fram till slutet av 1700-talet då de utrotades på grund av jakt. Ursprung till den stam som finns nu är ett antal djur som rymde eller släpptes ut från hägn i Syd- och Mellansverige under 1970-talet.

År 1981 beslutade riksdagen att den begränsade stam som då etablerats skulle utrotas, förutom 50 - 100 djur vid Tullgarn i Stockholms län som skulle sparas för forskning.

Två år senare beslutade riksdagen att vildsvin har hemortsrätt i Sverige.

Idag finns vildsvin i hela södra Sverige, förutom på Gotland, med en nordlig gräns ungefär vid Gävleborgs och Dalarnas län. Längs kusten förekommer dock vildsvin ända upp mot Västerbotten. Den svenska vildsvinspopulationen uppskattas till att omfatta minst 300 000 djur år 2020.

Svenska Jägareförbundets avskjutningsstatistik visar att antalet fällda vildsvin ökat från drygt 300 djur år 1990 till över 160 000 år 2020. Eventuellt har stammen minskat något, 2021 sköts knappt 120 000 djur. Sedan år 2016 har fler än 100 000 vildsvin fällts varje år.